

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΞΕΝΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

— — — — —

Μακρινές ώρες

ΚΕΪΤ ΜΟΡΤΟΝ

Μακρινές ώρες

Μετάφραση
ΕΦΗ ΚΑΛΛΙΦΑΤΙΔΗ

ΩΚΕΑΝΙΔΑ

Στην Κιμ Γουίλκινς, που με ενθάρρυνε να ξεκινήσω,
και στον Ντέιβιντ Πάτερσον, που μου συμπαραστάθηκε
ως το τέλος

Τίτλος πρωτοτύπου:
Kate Morton, *The Distant Hours*

1η έκδοση: Απρίλιος 2012

Μετάφραση από τα αγγλικά: Έφη Καλλιφατίδη
Τυπογραφική διόρθωση: Γιώργος Γιαννούσης

© 2010, Kate Morton
© 2012, για την ελληνική γλώσσα
Εκδόσεις Ωκεανίδα ΑΕ
Δερβενίων 38, 106 81 Αθήνα, τηλ. 210.38.06.137
e-mail: oceanida@internet.gr
www.oceanida.gr

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση: Εκδόσεις «Ωκεανίδα»
Εκτύπωση: Μ. Σπύρου & Σία ΑΕ
Βιβλιοδεσία: Βιβλιοδομή ΑΕ

ISBN 978-960-410-657-8

Σσςς... Τον ακούς;

Τα δέντρα τον ακούν. Είναι τα πρώτα που καταλαβαίνουν ότι έρχεται.

Άκου! Τα δέντρα του σκοτεινού, πυκνού δάσους τρέμουν και τινάζουν τα φύλλα τους σαν χάρτινα φλούδια από αναλυτό ασήμι· ο πονηρός άνεμος σέρνεται στις κορυφές τους, ψιθυρίζοντας ότι κάτι πρόκειται να συμβεί.

Τα δέντρα ξέρουν, γιατί είναι γέρικα και το 'χουν ξαναδεί.

Δεν έχει φεγγάρι.

Ποτέ δεν έχει φεγγάρι όταν έρχεται ο Άνθρωπος της Λάσπης. Η νύχτα φόρεσε ένα ζευγάρι κομψά, μαύρα γάντια και άπλωσε ένα μαύρο σεντόνι πάνω στη γη· ένα κόλπο, μια μεταμφίεση, ένα ξόρκι του ύπνου, έτσι που να τους αποκοιμίσει όλους γλυκά.

Σκοτάδι, αλλά όχι μόνο – γιατί υπάρχουν κι αποχρώσεις και βαθμοί και υφές στο καθετί. Κοίτα: το τραχύ μαλλί των πυκνών δασών, το απλωμένο πάπλωμα των χωραφιών, η λεία μελάσα των τάφρων. Κι όμως. Αν δεν είσαι πολύ άτυχος, δεν θα προσέξεις ότι κάτι σάλεψε εκεί που δεν θα 'πρεπε. Είσαι πράγματι τυχερός. Γιατί κανείς απ' όσους είδαν τον Άνθρωπο της Λάσπης να σηκώνεται δεν έχει ζήσει για να μιλήσει.

Ορίστε... είδες; Η λεία μαύρη τάφος, η λασπωμένη τάφος δεν απλώνεται πια ατάραχη. Μια φουσκάλα εμφανίστηκε,

εκεί στην ανοιχτωσιά, μια φουσκάλα που αναδύεται, ένα ρίγος από κυματάκια, μια ένδειξη...

Εσύ όμως γύρισες αλλού το βλέμμα! Και πολύ καλά έκανες. Τέτοια θεάματα δεν είναι για σένα. Αντίθετα, θα στρέψουμε την προσοχή μας στο κάστρο, γιατί κάτι σαλεύει κι εκεί.

Ψηλά στον πύργο.

Πρόσεξε και θα δεις.

Ένα νεαρό κορίτσι πετάει πέρα τα σκεπάσματα. Το βάλανε στο κρεβάτι πριν από ώρες: σ' ένα διπλανό δωμάτιο η νταντά του ροχαλίζει απαλά, καθώς ονειρεύεται σαπούνι και κρίνα και ψηλά ποτήρια με ζεστό, φρέσκο γάλα.

Αλλά κάτι ξύπνησε την κοπέλα: ανακάθεται στα κλεφτά, γλιστράει κάτω απ' το καθαρό, άσπρο σεντόνι κι ακουμπάει τα πόδια της το ένα δίπλα στ' άλλο: δυο χωρά, στενόμακρα σχήματα πάνω στο ξύλινο πάτωμα.

Δεν έχει φεγγάρι να το κοιτάξει ή να τη βοηθήσει να δει, κι όμως κάτι την τραβάει στο παράθυρο. Το ανάγλυφο τζάμι είναι κρύο, νιώθει τον παγωμένο αέρα της νύχτας να λαμπυρίζει, καθώς σκαρφαλώνει στη χαμηλή βιβλιοθήκη, κάθεται πάνω από τη σειρά με τα ξεχασμένα παιδικά βιβλία της, θύματα της επιθυμίας της να μεγαλώσει και να ξεφύγει. Τυλίγει το νυχτικό της γύρω απ' τα χλομά της πόδια κι ακουμπάει το μάγουλό της εκεί όπου το ένα γόνατο αγγίζει το άλλο.

Ο κόσμος είναι εκεί έξω: άνθρωποι που κινούνται σαν κουρδιστές κούκλες.

Σκοπεύει να τον δει και μόνη της σύντομα: γιατί αυτό το κάστρο μπορεί να έχει κλειδαριές σε όλες τις πόρτες και μπάρες στα παράθυρα, αλλά είναι για να κρατήσουν εκείνο το άλλο πράγμα έξω κι όχι αυτή μέσα.

Το άλλο πράγμα.

Έχει ακούσει ιστορίες γι' αυτόν. Είναι κι ο ίδιος μια ιστο-

ρία. Μια ιστορία από παλιά, οι μπάρες και οι κλειδαριές, απομεινάρια ενός καιρού που οι άνθρωποι πίστευαν σ' αυτά τα πράγματα. Φήμες για τέρατα στις τάφρους, που караδοκούν ν' αρπάξουν όμορφες κοπέλες. Ένας άντρας που τον αδίκησαν παλιά και ζητά εκδίκηση για όσα έχασε, ξανά και ξανά.

Όμως η νεαρή κοπέλα –που θα κατσούφιαζε αν άκουγε να την περιγράφουν έτσι– δεν τρομάζει πια με τα τέρατα και τα παραμύθια της παιδικής ηλικίας. Είναι ανήσυχη, είναι μοντέρνα και μεγάλη και λαχταράει να ξεφύγει. Αυτό το παράθυρο, αυτό το κάστρο δεν της αρκεί πια, κι όμως, προς το παρόν, είναι το μόνο που έχει κι έτσι κοιτάζει μελαγχολικά από το τζάμι.

Εκεί έξω, πέρα, ανάμεσα στους λόφους, το χωριό έχει βυθιστεί στον ύπνο. Ένα μακρινό, αχνό τρένο, το τελευταίο της βραδιάς, δίνει το σινιάλο της άφιξής του: μια μοναχική κραυγή, που δεν παίρνει καμιά απάντηση, κι ο σταθμάρχης με το σκληρό πάνινο καπέλο βγαίνει παραπατώντας να σηκώσει το σήμα του. Στο κοντινό δάσος, ένας λαθροκυνηγός κοιτάζει τα σκάγια του και ονειρεύεται να πάει σπίτι του να πλαγιάσει, ενώ στις παρυφές του χωριού, σ' ένα σπιτάκι που ημπογιά του ξεφλουδίζει, ένα νεογέννητο μωρό κλαίει.

Εντελώς συνηθισμένα γεγονότα σ' ένα κόσμο όπου τα πάντα βγάζουν νόημα. Όπου τα πράγματα φαίνονται, όταν είναι εκεί, λείπουν, όταν δεν είναι. Ένας κόσμος που δεν μοιάζει μ' αυτόν που βρέθηκε το κορίτσι ξυπνώντας.

Γιατί κάτω χαμηλά, πιο κοντά απ' όσο σκέφτηκε το κορίτσι να κοιτάξει, κάτι συμβαίνει.

Η τάφος άρχισε ν' ανασαίνει. Βαθιά, βαθιά, χωμένη μες στη λάσπη, η καρδιά του θαμμένου άντρα κλοτσάει μουσκεμένα. Ένας υπόκωφος ήχος σαν το βογκητό του ανέμου, αλλά όχι αυτό, υψώνεται από τα βάθη και πλανιέται επιφυλακτι-

κά πάνω απ' την επιφάνεια. Το κορίτσι τον ακούει –ή, μάλλον, τον νιώθει–, γιατί τα θεμέλια του κάστρου έχουν παντρευτεί τη λάσπη και το βογκητό διαπερνάει τις πέτρες, ανεβαίνει στους τοίχους, πάτωμα το πάτωμα, χωρίς να γίνεται αντιληπτό περνάει από τη βιβλιοθήκη όπου κάθεται το κορίτσι. Ένα άλλοτε αγαπημένο παραμύθι πέφτει στο πάτωμα και το κορίτσι του πύργου βγάζει μια κραυγή.

Ο Άνθρωπος της Λάσπης ανοίγει το ένα μάτι του. Διαπεραστικό, απρόσμενο, κοιτάζει πέρα δώθε. Σκέφτεται, ακόμα και τώρα, τη χαμένη του οικογένεια; Την όμορφη γυναικούλα και τα δυο στρουμπουλά βυζανιάρικα που άφησε πίσω του; Ή το μυαλό του πάει ακόμα πιο πίσω, στις μέρες των παιδικών του χρόνων, όταν έτρεχε με τον αδελφό του σε χωράφια με ψηλούς, κιτρινισμένους μίσχους; Ή μήπως τις σκέψεις του στοιχειώνει η άλλη γυναίκα, αυτή που τον αγάπησε πριν από το θάνατό του; Αυτή που με τις κολακείες της, τις φροντίδες της και την άρνησή της να τον απαρηγηθεί έκανε τον Άνθρωπο της Λάσπης να χάσει τα πάντα...

Κάτι αλλάζει. Η κοπέλα το δαισθάνεται κι ανατριχιάζει. Πιέζει το χέρι της στο παγωμένο παράθυρο κι αφήνει ένα αποτύπωμα σαν αστέρι πάνω στην άχνα του. Η μαγεμένη ώρα την τυλίγει, αν και η ίδια δεν ξέρει να την ονομάσει έτσι. Κανείς πια δεν μπορεί να τη βοηθήσει. Το τρένο έφυγε. Ο λαθροκυνηγός έχει πλαγιάσει δίπλα στη γυναίκα του, ακόμα και το μωρό κοιμάται, έχοντας παρατήσει τις προσπάθειες να πει στον κόσμο όλα όσα ξέρει.

Μόνο στο κάστρο το κορίτσι στο παράθυρο είναι ξύπνιο· η νταντά του έχει πάψει να ροχαλίζει κι η ανάσα της είναι τόσο ανάλαφρη τώρα, που θα 'λεγε κανείς ότι πάγωσε· τα πουλιά στο δάσος του κάστρου έχουν σωπάσει, έχουν τα κεφάλια χωμένα κάτω από τα τρεμάμενα φτερά τους, τα μά-

τια τους σφραγισμένα σε λεπτές γκριζες γραμμές για να προφυλαχτούν απ' αυτό που έρχεται.

Υπάρχει μόνο το κορίτσι· κι ο άντρας που ξυπνάει στη λάσπη. Η καρδιά του βροντάει όλο και πιο γρήγορα, γιατί η ώρα του ήρθε πια και δεν θα κρατήσει πολύ. Στριφογυρίζει τους καρπούς του, τους αστραγάλους του, σηκώνεται απ' το λασπωμένο του κρεβάτι.

Μην κοιτάς. Σε ικετεύω, κοίτα αλλού, καθώς προβάλλει από την επιφάνεια, καθώς σκαρφαλώνει την τάφρο, καθώς στέκεται στη μαύρη, υγρή όχθη, υψώνει τα μπράτσα και παίρνει βαθιά ανάσα. Θυμάται πώς είναι ν' ανασαίνεις, ν' αγαπάς, να πονάς.

Καλύτερα κοίτα τ' αγριεμένα σύννεφα. Ακόμα και μες στο σκοτάδι μπορείς να τα δεις που έρχονται. Μια βουή από θυμωμένα, πολεμοχαρή σύννεφα που κατρακυλούν, μαλώνουν, μέχρι να σταθούν πάνω απ' τον πύργο. Άραγε ο Άνθρωπος της Λάσπης φέρνει την καταιγίδα ή η καταιγίδα τον Άνθρωπο της Λάσπης; Κανείς δεν ξέρει.

Μες στο δωμάτιό της, η κοπέλα γέρνει το κεφάλι, καθώς οι πρώτες διστακτικές στάλες χτυπούν πάνω στο τζάμι και συναντούν το χέρι της. Η μέρα ήταν όμορφη, όχι πολύ ζεστή, η βραδιά δροσερή. Δεν φαινόταν ότι θα έβρεχε προς τα μεσάνυχτα. Το επόμενο πρωί, οι άνθρωποι θα υποδεχτούν τη μουσκεμένη γη με απορία· θα ξύνουν τα κεφάλια τους, θα χαμογελούν ο ένας στον άλλον και θα λένε: «Για δες πράγματα! Κι ούτε που το πήραμε χαμπάρι!»

Μα κοίτα! Τι είν' αυτό; Ένα σχήμα, ένας όγκος σκαρφαλώνει στον τοίχο του πύργου. Η σιλουέτα ελίσσεται γρήγορα, επιδέξια, είναι απίστευτο! Κανείς άνθρωπος δεν μπορεί να κατορθώσει κάτι τέτοιο!

Φτάνει στο παράθυρο της κοπέλας. Είναι πρόσωπο με πρόσωπο. Τον βλέπει μέσα απ' το βρεγμένο τζάμι, μέσα απ' τη βροχή, που τώρα πέφτει σφυροκοπώντας: ένα λασπωμένο, τε-

ρατώδες πλάσμα. Ανοίγει το στόμα να ουρλιάξει, να καλέσει βοήθεια, μα εκείνη τη στιγμή όλα αλλάζουν.

Μπροστά στα μάτια της, εκείνος αλλάζει. Η κοπέλα βλέπει μέσα απ' τα στρώματα της λάσπης, μέσα από τις γενιές του σκοταδιού και της οργής και της θλίψης το ανθρώπινο πρόσωπο που βρίσκεται από κάτω. Το πρόσωπο ενός νέου. Ένα ξεχασμένο πρόσωπο. Ένα πρόσωπο με πολλή λαχτάρα, και λύπη, και ομορφιά· κι απλώνει το χέρι της, χωρίς δεύτερη σκέψη, για ν' ανοίξει το παράθυρο. Για να του προσφέρει καταφύγιο απ' τη βροχή.

Ρέιμοντ Μπλάιθ, *Η αληθινή ιστορία του Ανθρώπου της Λάσπης*, Πρόλογος

I

Ένα χαμένο γράμμα βρίσκει το δρόμο του

1992

Όλα άρχισαν μ' ένα γράμμα. Ένα γράμμα που ήταν πολύ καιρό χαμένο και περίμενε για μισό αιώνα, μέσα σε καυτά καλοκαίρια και σε κρύους χειμώνες, σ' έναν ξεχασμένο ταχυδρομικό σάκο μες στη μισοσκοτεινή σοφίτα ενός ασήμαντου σπιτιού στο Μπέρμοντσι. Τον σκέφτομαι μερικές φορές εκείνον το σάκο· με τα εκατοντάδες ερωτικά γράμματα, τους λογαριασμούς, τις κάρτες γενεθλίων, τα σημειώματα από παιδιά προς τους γονείς τους, που κείτονταν όλα μαζί, φουσκώνοντας κι αναστενάζοντας καθώς τα ανεπίδοτα μηνύματά τους ψιθύριζαν στα σκοτεινά. Περιμένοντας, περιμένοντας κάποιον να καταλάβει ότι βρίσκονταν εκεί. Γιατί λένε, ξέρετε, ότι ένα γράμμα πάντα αναζητά έναν αναγνώστη, ότι αργά ή γρήγορα, είτε μας αρέσει είτε όχι, οι λέξεις έχουν τον τρόπο να βγουν στο φως, να φανερώσουν τα μυστικά τους.

Συγχωρήστε με. Γίνομαι ρομαντική – μια συνήθεια που απέκτησα τόσα χρόνια διαβάζοντας μυθιστορήματα του 19^{ου} αιώνα με το φακό, όταν οι γονείς μου νόμιζαν ότι κοιμόμουν. Θέλω να πω ότι είναι παράξενο να σκέφτεται κανείς πως, αν ο Άρθουρ Τάιρελ ήταν λίγο πιο υπεύθυνος και δεν είχε πει τόσο γκρογκ με ρούμι εκείνη την παραμονή των Χρι-

στουγέννων του 1941, με αποτέλεσμα να πάει σπίτι του για να πέσει για ύπνο και να ξεσουρώσει, αντί ν' αποτελειώσει την παράδοση της αλληλογραφίας, αν ο σάκος δεν είχε παραχωθεί στη σοφίτα του, κρυμμένος έως το θάνατό του πενήντα χρόνια αργότερα, όταν μία από τις κόρες του τον ξέθαψε και τηλεφώνησε στην *Daily Mail*, ίσως τα πράγματα να είχαν εξελιχθεί διαφορετικά. Για τη μαμά μου, για μένα, αλλά κυρίως για την Τζούνιπερ Μπλάιθ.

Ίσως να το διαβάσατε όταν συνέβη, το έγραψαν οι εφημερίδες, το έδειξε η τηλεόραση. Το Channel 4 έκανε κι ένα αφιέρωμα, όπου κάλεσαν μερικούς από τους παραλήπτες να μιλήσουν για τα γράμματά τους, τη φωνή από το παρελθόν που είχε επιστρέψει για να τους αιφνιδιάσει. Ανάμεσά τους η γυναίκα που ο καλός της υπηρετούσε στη RAF, ο άντρας με την κάρτα γενεθλίων που του είχε στείλει ο γιος του μετά την εκκένωση, το αγοράκι που σκοτώθηκε από ένα κομμάτι σράπνελ μια-δυο βδομάδες αργότερα. Ήταν πολύ ωραία εκπομπή, χαρούμενες και λυπητερές ιστορίες, διανθισμένες με παλιές σκηές από τον πόλεμο. Έκλαψα μια-δυο φορές, αλλά αυτό δεν λέει τίποτα, είμαι μάλλον κλαψιάρρα.

Η μαμά όμως δεν πήγε στην εκπομπή. Οι παραγωγοί ήρθαν σ' επαφή μαζί της και τη ρώτησαν αν υπήρχε τίποτα ιδιαίτερο στο γράμμα της, το οποίο θα ήθελε να μοιραστεί με όλη τη χώρα, αλλά εκείνη είπε όχι, ήταν απλώς μια συνηθισμένη παραγγελία για ρούχα από ένα μαγαζί που είχε κλείσει εδώ και καιρό. Όμως δεν έλεγε αλήθεια. Το ξέρω γιατί ήμουν εκεί όταν ήρθε το γράμμα. Είδα την αντίδρασή της προς το χαμένο γράμμα και δεν ήταν καθόλου συνηθισμένη.

Ήταν ένα πρωί στο τέλος του Φλεβάρη, ο χειμώνας μάς κρατούσε ακόμα απ' το λαιμό, τα παρτέρια ήταν παγωμένα κι είχα έρθει να βοηθήσω με το κυριακάτικο ψητό. Το κάνω μερικές φορές, επειδή ευχαριστιούνται οι γονείς μου, παρ' όλο που είμαι χορτοφάγος και ξέρω ότι κάποια στιγμή στη διάρ-

κεια του γεύματος η μητέρα μου θ' αρχίσει ν' ανησυχεί, μετά ν' αγωνιά και στο τέλος να μην μπορεί να κρατηθεί, οπότε οι στατιστικές για τις πρωτεΐνες και την αναιμία θα εξαπολυθούν ακάθεκτες.

Καθάριζα πατάτες στο νεροχύτη, όταν το γράμμα έπεσε από τη σχισμή της πόρτας. Ο ταχυδρόμος δεν περνάει συνήθως τις Κυριακές κι αυτό θα έπρεπε να μας παραξενέψει, αλλά δεν συνέβη κάτι τέτοιο. Προσπαθούσα να βρω τρόπο να πω στους γονείς μου ότι ο Τζέμι κι εγώ είχαμε χωρίσει. Είχαν περάσει δύο μήνες από τότε, ήξερα ότι έπρεπε να πω κάτι τελικά, μα όσο πενούσε ο καιρός και δεν μιλούσα τόσο τα λόγια μου πέτρωναν. Κι είχα τους λόγους μου να μη μιλήσω. Οι γονείς μου ήταν καχύποπτοι με τον Τζέμι από την αρχή, δεν τους άρεσαν οι αιφνίδιες αλλαγές και η μαμά μου θ' ανησυχούσε ακόμα περισσότερο, αν μάθαινε ότι έμενα μόνη μου στο διαμέρισμα. Πάνω απ' όλα όμως φοβόμουν την αναπόφευκτη, αμήχανη συζήτηση που θα συνόδευε μια τέτοια ανακοίνωση. Θα έβλεπα πρώτα τη σύγχυση, μετά τον τρόμο, μετά την παραίτηση να περνούν από το πρόσωπο της μαμάς, καθώς θα συνειδητοποιούσε ότι ο μητρικός κώδικας της επέβαλλε να προσφέρει μια παρηγοριά... Αλλ' ας γυρίσουμε στο γράμμα. Ήχος από κάτι που πέφτει απαλά από τη σχισμή.

«Έντι, μπορείς να το πιάσεις;»

Αυτή ήταν η μητέρα μου. (Η Έντι είμαι εγώ. Συγγνώμη. Θα έπρεπε να το πω νωρίτερα). Μου έγνεψε προς το χολ και μου έδειξε με το χέρι που δεν ήταν χωμένο μες στο κοτόπουλο.

Άφησα την πατάτα, σκούπισα τα χέρια μου σε μια πετσέτα και πήγα να πάρω την αλληλογραφία. Υπήρχε μόνο ένα γράμμα πεσμένο στο χαλάκι: ένας επίσημος φάκελος του ταχυδρομείου που χαρακτήριζε το περιεχόμενό του «απολεσθείσα αλληλογραφία». Διάβασα την ετικέτα στη μαμά, καθώς της το πήγαινα στην κουζίνα.

Είχε τελειώσει με το γέμισμα του κοτόπουλου και σκούπιζε τα χέρια της. Σούφρωσε λίγο τα φρύδια, μάλλον από συνήθεια, παρά από κάποια ιδιαίτερη προσδοκία, πήρε το γράμμα κι έβγαλε τα γυαλιά της από τη φρουτιέρα. Ξεκόλλησε την ετικέτα του ταχυδρομείου και, ανασηκώνοντας τα φρύδια, άρχισε να ανοίγει τον εξωτερικό φάκελο.

Είχα ήδη επιστρέψει στις πατάτες μου: μια δουλειά πολύ πιο συναρπαστική από το να βλέπω τη μαμά μου ν' ανοίγει γράμματα, και με λύπη μου λέω ότι δεν είδα την έκφρασή της, καθώς έβγαζε το μικρότερο φάκελο από μέσα, καθώς παρατηρούσε το σαθρό χαρτί της εποχής της λιτότητας και το παλιό γραμματόσημο, καθώς γύριζε το γράμμα από την άλλη και διάβαζε το όνομα του αποστολέα, το χρώμα που χάθηκε μεμιάς από τα μάγουλά της, τα δάχτυλά της που άρχισαν να τρέμουν τόσο, που της πήρε ολόκληρα λεπτά προτού καταφέρει να ανοίξει το φάκελο.

Αυτό που δεν χρειάζεται να φανταστώ είναι ο ήχος: την έντρομη λαρυγγική κραυγή κι αμέσως μετά τους απανωτούς άγριους λυγμούς, που βάλτωσαν τον αέρα κι έκαναν το μαχαίρι να μου ξεφύγει και να μου κόψει το δάχτυλο.

«Μαμά!» Πήγα κοντά της και την τύλιξα στα μπράτσα μου, προσέχοντας να μη λεκιάσω με αίμα το φόρεμά της. Εκείνη όμως δεν είπε τίποτα. Δεν μπορούσε, μου εξήγησε αργότερα, εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσε. Στεκόταν κοκαλωμένη, ενώ τα δάκρυα κυλούσαν στα μάγουλά της, κι έσφιγγε εκείνο τον παράξενο μικρό φάκελο με το λεπτό, σχεδόν διάφανο χαρτί, που ξεχώριζα τη γωνία του διπλωμένου γράμματος μέσα του, πάνω στο στήθος της. Μετά έτρεξε πάνω, στο δωμάτιό της, αφήνοντας πίσω της σαν απόνερα κουρελιασμένες οδηγίες για το κοτόπουλο, το φούρνο και τις πατάτες.

Η κουζίνα βυθίστηκε σε μια πληγωμένη σιωπή γύρω από την απουσία της κι εγώ βουβάθηκα, κινούμουν πολύ αργά για να μην την ταράξω. Η μητέρα μου δεν είναι κλαψιάρια, μα

εκείνη η στιγμή –η ταραχή της και το σοκ– μου φαινόταν αλλόκοτα γνώριμη, σαν να την είχαμε ξαναζήσει. Αφού επί ένα τέταρτο καθάριζα πατάτες, έψαχνα τον πιθανό αποστολέα του γράμματος κι αναρωτιόμουν τι να κάνω, της χτύπησα τελικά την πόρτα και τη ρώτησα αν ήθελε ένα φλιτζάνι τσάι. Είχε ήδη συνέλθει και καθίσαμε η μία απέναντι στην άλλη στο μικρό τραπέζι από φορμάικα της κουζίνας. Ενώ έκανα πως δεν καταλάβαινα ότι είχε κλάψει, άρχισε να μου μιλάει για το περιεχόμενο του φακέλου.

«Ένα γράμμα», είπε, «από κάποια που ήξερα πριν από πολύ καιρό. Όταν ήμουν παιδί ακόμα, δώδεκα... δεκατριών χρόνων».

Μια εικόνα μου ήρθε στο μυαλό, η θολή ανάμνηση μιας φωτογραφίας που ήταν δίπλα στο κρεβάτι της γιαγιάς μου, όταν ήταν γριά κι ετοιμοθάνατη. Τρία παιδιά, το μικρότερο η μαμά μου, ένα κορίτσι με κοντά, σκούρα μαλλιά, ανεβασμένο σε κάτι που βρισκόταν μπροστά. Ήταν παράξενο. Είχα καθίσει με τη γιαγιά πάνω από εκατό φορές, αλλά τώρα δεν μπορούσα να δω καθαρά τα χαρακτηριστικά του κοριτσιού. Ίσως τα παιδιά δεν τα ενδιαφέρει πραγματικά πώς ήταν οι γονείς τους προτού γεννηθούν τα ίδια, εκτός κι αν συμβεί κάτι ιδιαίτερο και ρίξει φως στο παρελθόν. Ρουφούσα το τσάι μου, περιμένοντας τη μαμά να συνεχίσει.

«Δεν ξέρω αν σου έχω πει πολλά για εκείνη την εποχή. Ήταν στον πόλεμο, το Δεύτερο Παγκόσμιο. Ζήσαμε τρομερές μέρες, τόση αναταραχή, τόσα πράγματα καταστρέφονταν. Ήταν λες και...» αναστέναζε, «τι να πω, ήταν λες κι ο κόσμος δεν θα γινόταν ποτέ πια όπως πριν. Λες και είχε ξεφύγει απ' τον άξονά του και τίποτα δεν μπορούσε να τον επαναφέρει». Έβαλε τις παλάμες γύρω απ' το αχνιστό φλιτζάνι και στύλωσε το βλέμμα μέσα του.

«Η οικογένειά μου –η μαμά, ο μπαμπάς, η Ρίτα, ο Εντ κι εγώ– μέναμε σ' ένα διαμέρισμα στην Μπάρλοου Στριτ,

πέρα στο Έλεφαντ εντ Κασλ, και μια μέρα αφότου ξέσπασε ο πόλεμος μάζεψαν εμάς τα παιδιά στις τάξεις του σχολείου, μας πήγαν στο σταθμό και μας έβαλαν σε βαγόνια. Ποτέ δεν θα το ξεχάσω... όλοι μας με ταμπελίτσες και μάσκες και μπαγκαζία, και οι μητέρες μας, που είχαν αρχίσει να το ξανασκέφτονται, να τρέχουν στο δρόμο προς το σταθμό, φωνάζοντας στο φρουρό ν' αφήσει τα παιδιά τους· και μετά φωνάζοντας στα μεγαλύτερα αδέρφια να προσέχουν τα μικρότερα, να μην τα χάσουν απ' τα μάτια τους».

Απέμεινε για λίγο δαγκώνοντας το κάτω χέιλι της, καθώς ξανάπαιζε τη σκηνή στη μνήμη της.

«Θα πρέπει να φοβόσουν», είπα ήρεμα. Δεν συνηθίζαμε να κρατιόμαστε απ' το χέρι στην οικογένειά μας, αλλιώς θα άπλωνα το χέρι μου και θα έπιανα το δικό της.

«Φοβήθηκα... στην αρχή». Έβγαλε τα γυαλιά της κι έτριψε τα μάτια της. Το πρόσωπό της είχε μια τραπή, ατελή όψη χωρίς τα γυαλιά, σαν ένα μικρό νυκτόβιο ζώο που σαστίζει στο φως της μέρας. Χάρηκα όταν τα ξαναφόρεσε και συνέχισε. «Πρώτη φορά απομακρυνόμουν απ' το σπίτι μου, δεν είχα περάσει ποτέ ούτε μια νύχτα μακριά από τη μητέρα μου. Αλλά ήταν μαζί μου ο μεγαλύτερος αδελφός μου κι η αδελφή μου και, καθώς το ταξίδι συνεχιζόταν και μία από τις δασκάλες μοίρασε σοκολάτες, όλοι άρχισαν να ξαναβρίσκουν το κέφι τους και να βλέπουν την εμπειρία σχεδόν σαν μια περιπέτεια. Μπορείς να το φανταστείς; Είχε κηρυχτεί ο πόλεμος, μα όλοι τραγουδούσαμε και τρώγαμε αγλάδια κομπόστα και κοιτούσαμε από τα παράθυρα παίζοντας “Βρες το γράμμα”. Τα παιδιά είναι πολύ ευπροσάρμοστα, ξέρεις, μέχρι αναισθησίας μερικές φορές.

»Τελικά φτάσαμε σε μια πόλη που την έλεγαν Κράνμπρουκ, όπου μας χώρισαν σε ομάδες και μας φόρτωσαν σε διάφορες άμαξες. Αυτή στην οποία ανεβήκαμε εγώ, ο Εντ και η Ρίτα μάς πήγε στο χωριό Μάιλντερχερστ, όπου μας έβαλαν

στη γραμμή και μας οδήγησαν σε μια αίθουσα. Εκεί μας περίμενε μια ομάδα ντόπιων γυναικών, μ' ένα μόνιμο χαμόγελο αποτυπωμένο στα πρόσωπά τους και μια λίστα στο χέρι, και μας έβαλαν να σταθούμε σε σειρές, ενώ ο κόσμος τριγυρούσε και διάλεγε.

»Τα μικρά έφυγαν γρήγορα, ιδίως τα όμορφα. Ο κόσμος νόμιζε ότι θα ξεμπερδεύε εύκολα μ' αυτή την υπόθεση, ότι η μυρωδιά του Λονδίνου θα έσβηγε σύντομα από πάνω μας». Χαμογέλασε χαιρέκακα. «Δεν ήξεραν.

»Τον αδελφό μου τον διάλεξαν νωρίς. Ήταν δυνατό παιδί, ψηλό για την ηλικία του και οι αγρότες χρειάζονταν απεγνωσμένα βοήθεια. Λίγο αργότερα, έφυγε κι η αδελφή μου μαζί με τη φίλη της από το σχολείο».

Αυτό ήταν. Άπλωσα το χέρι μου και σκέπασα το δικό της. «Αχ, μαμά...»

«Δεν πειράζει». Το τράβηξε και χτύπησε απαλά τα δάχτυλά μου. «Δεν ήμουν η τελευταία που έφυγε. Υπήρχαν και μερικοί άλλοι, ένα αγοράκι με τρομερά δερματικά προβλήματα. Δεν ξέρω τι απέγινε, αλλά όταν έφυγα εγώ, στεκόταν ακόμα εκεί.

»Ξέρεις, για πολύ καιρό μετά, χρόνια ολόκληρα, πίεζα τον εαυτό μου ν' αγοράζει τα χτυπημένα φρούτα, αν τύχαινε να τα πιάσω πρώτα στο μανάβη. Δεν καθόμουν να τα ψάχνω και να τα ξαναβάζω στο τελάρο αν δεν μου άρεσαν».

«Πάντως σε διάλεξαν τελικά».

«Ναι, με διάλεξαν τελικά». Χαμήλωσε τη φωνή της, πασπατεύοντας κάτι στην ποδιά της κι αναγκάζοντάς με να γείρω προς το μέρος της. «Ήρθε αργά. Η αίθουσα είχε σχεδόν αδειάσει, τα περισσότερα παιδιά είχαν φύγει και οι κυρίες της Υπηρεσίας Εθελοντριών μάζευαν τα σερβίτσια του τσαγιού. Είχα αρχίσει να κλαίω, αν και πολύ διακριτικά. Και ξαφνικά, μπήκε εκείνη κι ο χώρος, ο ίδιος ο αέρας, φάνηκε ν' αλλάζει».

«Ν' αλλάζει;» Σούφρωσα τη μύτη μου, ενώ θυμόμουν τη σκηνή στο Κάρι: Έκρηξη Οργής, όταν εκρήγνυται το φως.

«Δεν μπορώ να σ' το εξηγήσω. Έχεις συναντήσει ποτέ κάποιον άνθρωπο που να φαίνεται σαν να φέρνει τη δική του ατμόσφαιρα όταν μπαίνει σ' ένα χώρο;»

Μπορεί. Ανασήκωσα τους ώμους αβέβαια. Η φίλη μου η Σάρα κάνει όλα τα κεφάλια να γυρίζουν όπου πάει, δεν είναι ακριβώς ένα ατμοσφαιρικό φαινόμενο, αλλά και πάλι...

«Όχι, αποκλείεται να συνάντησες. Μοιάζει ανόητο έτσι όπως το λέω. Θέλω να πω ότι ήταν διαφορετική από τους άλλους, περισσότερο... Α, δεν ξέρω. Απλώς κάτι περισσότερο. Όμορφη μ' έναν παράξενο τρόπο, μακριά μαλλιά, μεγάλα μάτια, κάπως άγρια, αλλά δεν ήταν αυτό που την έκανε να ξεχωρίζει. Ήταν μόνο δεκαεφτά χρονών τότε, τον Σεπτέμβρη του 1939, όμως οι άλλες γυναίκες φάνηκε να μαζεύτηκαν μόλις μπήκε».

«Από σεβασμό;»

«Ναι, αυτή είναι η λέξη, σεβασμός. Παραξενεύτηκαν που την είδαν, και δεν ήξεραν πώς να φερθούν. Μία απ' όλες μίλησε τελικά και ρώτησε αν μπορούσε να βοηθήσει, αλλά το κορίτσι απλώς κούνησε τα μακριά του δάχτυλα και είπε ότι είχε έρθει να πάρει το προσφυγάκι της. Έτσι είπε, όχι ένα προσφυγάκι· το προσφυγάκι της. Και μετά ήρθε κατευθείαν εκεί όπου καθόμουν στο πάτωμα. “Πώς σε λένε;” ρώτησε και, όταν της είπα, χαμογέλασε και πρόσθεσε ότι θα έπρεπε να είμαι κουρασμένη έπειτα από τόσο ταξίδι. “Θέλεις να έρθεις και να μείνεις μαζί μου;” Έγνεψα ναι, έτσι νομίζω, γιατί μετά στράφηκε στη γυναίκα που φαινόταν επικεφαλής, αυτή με τη λίστα, και της είπε ότι θα μ' έπαιρνε μαζί της».

«Πώς την έλεγαν;»

«Μπλάιθ», είπε η μητέρα μου, καταπνίγοντας μια αδιόρατη ανατριχίλα. «Τζούνιπερ Μπλάιθ».

«Αυτή σου έστειλε το γράμμα;»

Η μαμά έγνεψε ναι. «Με οδήγησε στο ωραιότερο αυτο-

κίνητο που είχα δει ποτέ μου και με πήγε στο μέρος όπου έμενε μαζί με τις δυο μεγαλύτερες δίδυμες αδελφές της, μέσα από μια σιδερένια πύλη, ένα δρομάκι όλο στροφές, ώσπου φτάσαμε σ' ένα πελώριο πέτρινο σπίτι ανάμεσα σε πυκνά δάση. Το Κάστρο Μάιλντερχερστ».

Το όνομα ήταν σαν να 'χε βγει από γοτθικό μυθιστόρημα και μούδιασα κάπως καθώς θυμήθηκα το κλάμα της μαμάς όταν διάβασε το όνομα και τη διεύθυνση της γυναίκας στο φάκελο. Είχα ακούσει ιστορίες για την εκκένωση, για μερικά πράγματα που συνέβαιναν, και είπα με κομμένη την ανάσα: «Ήταν τρομακτικό;»

«Όχι, όχι, καθόλου. Διόλου τρομακτικό. Εντελώς το αντίθετο».

«Μα το γράμμα... Σ' έκανε να...»

«Το γράμμα ήταν μια έκπληξη, αυτό είναι όλο. Μια ανάμνηση από πολύ παλιά».

Απέμεινε σιωπηλή κι εγώ σκέφτηκα πόσο βάρβαρο πράγμα ήταν η εκκένωση, πόσο τρομακτικά, πόσο παράξενα θα πρέπει να ένιωσε εκείνη, παιδί ακόμη, όταν την έστειλαν σ' ένα άγνωστο μέρος όπου όλοι και όλα ήταν εντελώς διαφορετικά. Μπορούσα ακόμα να αγγίξω τις δικές μου παιδικές εμπειρίες, τον τρόπο όταν σε ρίχνουν σε νέες, αποθαρρυντικές καταστάσεις, τους παράφορους δεσμούς που φτιάχνει η ανάγκη – με κτίρια, με συμπονετικούς ανθρώπους, με ιδιαίτερους φίλους – για να μπορέσεις να επιβιώσεις. Στην ανάμνηση αυτών των βεβαιωμένων δεσμών, μου πέρασε μια σκέψη: «Επέστρεψες ποτέ εκεί, μαμά, μετά τον πόλεμο; Στο Μάιλντερχερστ;»

Με κοίταξε διαπεραστικά. «Όχι βέβαια. Για ποιο λόγο να επιστρέψω;»

«Δεν ξέρω. Να μάθεις νέα, να πεις ένα γεια. Να δεις τη φίλη σου».

«Όχι». Το είπε αποφασιστικά. «Είχα την οικογένειά μου στο Λονδίνο, η μητέρα μου δεν μπορούσε να μ' αποχωριστεί

και υπήρχαν πολλές δουλειές, συμμαζέματα, μετά τον πόλεμο. Έπειτα, συνάντησα τον πατέρα σου. Η πραγματική ζωή συνεχίστηκε». Και μ' αυτά τα λόγια, το γνώριμο πέπλο έπεσε ανάμεσά μας και ήξερα ότι η συζήτηση είχε τελειώσει.

Τελικά, δεν φάγαμε ψητό. Η μαμά είπε ότι δεν είχε όρεξη και ρώτησε αν θα με πείραζε πολύ να τ' αφήναμε για εκείνο το Σαββατοκύριακο. Μου φάνηκε αγένεια να της υπενθυμίσω ότι, έτσι κι αλλιώς, δεν τρώω κρέας και ότι η παρουσία μου ήταν περισσότερο ένα θυγατρικό καθήκον, κι έτσι είπα πως δεν πείραζε και της πρότεινα να πάει να ξαπλώσει. Συμφώνησε και, καθώς μάζευα τα πράγματά μου στην τσάντα μου, ήδη κατάπινε προληπτικά δυο αναλγητικά, ενώ μου θύμιζε να καλύπτω τ' αυτιά μου στον άνεμο.

Ο μπαμπάς μου, όπως αποδείχτηκε, κοιμόταν όλη αυτή την ώρα. Είναι μεγαλύτερος από τη μαμά μου και πήρε σύνταξη πριν από λίγους μήνες. Η σύνταξη δεν του έκανε καλό· τριγυρνάει στο σπίτι όλη τη βδομάδα, αναζητώντας πράγματα να φτιάξει και να συμμαζέψει και τρελαίνοντας τη μαμά, και τις Κυριακές ξεκουράζεται στην πολυθρόνα του. Είναι το θεόσταλτο δικαίωμα του άντρα του σπιτιού, λέει σ' όποιον κάθεται να τον ακούσει.

Του έδωσα ένα φιλί στο μάγουλο και βγήκα από το σπίτι, αψηφώντας τον παγωμένο αέρα, καθώς πήγαινα προς το μετρό, κουρασμένη κι ανήσυχη και κάπως βαρύτερη που γυρνούσα μόνη στο εξωφρενικά ακριβό διαμέρισμα που μέχρι πρόσφατα μοιραζόμουν με τον Τζέιμι. Μόνο όταν έφτασα κάπου ανάμεσα στη Χάι Στριτ Κένσινγκτον και στη Νότινγκ Χιλ Γκέιτ, συνειδητοποίησα ότι η μαμά δεν μου είχε πει τι έγραφε το γράμμα.

Μια ανάμνηση ξεκαθαρίζει

Τώρα που τα γράφω, είμαι λιγάκι απογοητευμένη με τον εαυτό μου. Όμως όλοι γίνονται κατόπιν εορτής ειδικοί και είναι εύκολο να απορείς γιατί δεν πήγα να ψάξω, τώρα που ξέρω τι θα έβρισκα. Και δεν είμαι εντελώς χαζή. Η μαμά κι εγώ συναντηθήκαμε για τσάι μερικές μέρες αργότερα και παρ' όλο που ξέχασα πάλι ν' αναφέρω την αλλαγή στη ζωή μου, τη ρώτησα για το περιεχόμενο του γράμματός. Παρέκαμψε την ερώτηση και είπε ότι δεν ήταν τίποτα· απλώς χαιρετίσματα· η αντίδρασή της οφειλόταν στην έκπληξη και σε τίποτα περισσότερο. Δεν ήξερα ότι η μαμά μου είναι καλή ψεύτρα, αλλιώς θα είχα λόγους να αμφιβάλω, να κάνω κι άλλες ερωτήσεις, να παρατηρήσω τη γλώσσα του σώματός της. Αλλά δεν τα κάνουμε κάτι τέτοια, σωστά; Το ένστικτο μας οδηγεί να πιστεύουμε όσα μας λένε οι άλλοι, ιδίως οι άνθρωποι που ξέρουμε καλά, η οικογένειά μας· αυτοί που εμπιστευόμαστε· το δικό μου τουλάχιστον ένστικτο έτσι είναι. Ή ήταν.

Οπότε ξέχασα για ένα διάστημα το Κάστρο Μάιλντερχερστ και την εκκένωση και το παράξενο γεγονός ότι ποτέ έως τότε δεν την είχα ακούσει να μιλάει γι' αυτά. Εύκολα μπορούσα να δώσω εξηγήσεις, τα περισσότερα πράγματα εξηγούνται, αν προσπαθήσεις. Η μαμά κι εγώ τα πηγαίναμε καλά, αν και ποτέ δεν ήμασταν πολύ κοντά και σίγουρα δεν καθόμασταν

να κάνουμε εκ βαθέων συζητήσεις για τα παλιά. Ή για τα καινούργια, εδώ που τα λέμε. Καταπώς φαίνεται, η εκκένωση πέρασε σαν μια ευχάριστη, αλλά όχι αξιομνημόνευτη εμπειρία· δεν υπήρχε λόγος να τη μοιραστεί μαζί μου. Κι ένας Θεός ξέρει πόσα ήταν αυτά που δεν της είχα πει κι εγώ.

Το πιο δύσκολο να εξηγηθεί λογικά ήταν η έντονη, παρὰξενη αίσθηση που με είχε καταλάβει, όταν είδα την αντίδρασή της στο γράμμα, η ανεξήγητη βεβαιότητα ότι ήταν μια σημαντική ανάμνηση που δεν μπορούσα να προσδιορίσω. Κάτι που είχα δει ή είχα ακούσει και είχα πια λησμονήσει φτερουγίζε τώρα στα σκιερά όρια της μνήμης μου, αρνιόταν να σταθεί ακίνητο και να μ' αφήσει να το κατονομάσω. Φτερουγίζε κι εγώ απορούσα, προσπαθώντας να θυμηθώ αν ίσως είχε έρθει κάποιο άλλο γράμμα πριν από χρόνια, ένα γράμμα που πάλι την είχε κάνει να κλάψει. Μάταια όμως, η άπιαστη, θαμπή αίσθηση αρνιόταν να ξεκαθαρίσει κι έτσι αποφάσισα ότι μάλλον έφταιγε η ζωηρή φαντασία μου, αυτή για την οποία πάντα οι γονείς μου με προειδοποιούσαν ότι θα μ' έβαζε σε μπελάδες, αν δεν ήμουν πολύ προσεκτική.

Εκείνο τον καιρό είχα πιο πειστικά προβλήματα. Δηλαδή, πού θα πήγαινα να μείνω, όταν θα τελείωνε η περίοδος του προπληρωμένου ενοικίου του διαμερίσματος. Οι έξι μήνες που πληρώθηκαν προκαταβολικά ήταν το αποχαιρετιστήριο δώρο του Τζέιμι, κάτι σαν συγγνώμη, μια αποζημίωση για την άθλια συμπεριφορά του – μα θα τελείωναν τον Ιούνιο. Χτένιζα τις εφημερίδες και τα μεσιτικά γραφεία για γκαρσονιέρες, αλλά με το μετρημένο μισθό μου ήταν δύσκολο να βρω κάτι έστω και σχετικά κοντά στη δουλειά.

Είμαι επιμελήτρια στις εκδόσεις Μπίλινγκ & Μπράουν. Είναι ένας μικρός οικογενειακός εκδοτικός οίκος, εδώ στο Νότινγκ Χιλ, που δημιουργήθηκε στο τέλος της δεκαετίας του '40 από τον Χέρμπερτ Μπίλινγκ και τον Μάικλ Μπράουν,

κυρίως για να εκδίδουν τα δικά τους θεατρικά και ποιήματα. Όταν ξεκίνησαν, πιστεύω ότι ήταν αρκετά αξιοσέβαστοι, αλλά έπειτα από κάποιες δεκαετίες, καθώς οι μεγάλοι εκδότες έπαιρναν μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς και τα γούστα του κοινού για τους τίτλους περιορισμένης απήχησης έφθιναν, καταλήξαμε να εκδίδουμε τίτλους που ευγενικά ονομάζουμε «εξειδικευμένους» και άλλους που λιγότερο ευγενικά αποκαλούμε «ματαιόδοξους». Ο κύριος Μπίλινγκ –ο Χέρμπερτ– είναι το αφεντικό μου· είναι επίσης ο μέντορας, ο ήρωας και ο πιο στενός μου φίλος. Ούτως ή άλλως, δεν έχω πολλούς φίλους απ' αυτούς που ζουν και αναπνέουν. Και δεν το λέω για να δείξω θλίψη ή μοναξιά, απλώς δεν είμαι ο τύπος του ανθρώπου που συσσωρεύει φίλους ή του αρέσει η πολυκοσμία. Είμαι καλή με τις λέξεις, αλλά όχι μ' αυτές που μιλιούνται· συχνά σκέφτομαι τι υπέροχο που θα ήταν να δημιουργώ σχέσεις μόνο στο χαρτί. Και, κατά μία έννοια, αυτό κάνω, γιατί έχω εκατοντάδες σχέσεις με τέτοιου είδους φίλους που περικλείονται μέσα σε εξώφυλλα, λαμπρές σελίδες μελάνης, η μία μετά την άλλη, ιστορίες που ξετυλίγονται όμοια κάθε φορά, αλλά ποτέ δεν χάνουν τη χαρά τους, ιστορίες που με πιάνουν απ' το χέρι και μ' οδηγούν μέσα από πόρτες σε κόσμους απέραντου τρόμου και παράφορης απόλαυσης. Συναρπαστικοί, γενναίοι, αξιόπιστοι σύντροφοι –γεμάτοι σοφές συμβουλές μερικοί–, αλλά δυστυχώς χωρίς τη δυνατότητα να μου προσφέρουν ένα έξτρα δωμάτιο να με φιλοξενήσει για ένα-δυο μήνες.

Γιατί, αν και άπειρη στους χωρισμούς –ο Τζέιμι ήταν η πρώτη μου ουσιαστική σχέση, αυτός με τον οποίο φαντάστηκα ένα μέλλον–, υποπτεύομαι ότι κάτι τέτοιες ώρες ζητάς χάρες από φίλους. Γι' αυτό και στράφηκα στη Σάρα. Μεγάλωσαμε μαζί στη γειτονιά κι έβρισκε πάντα καταφύγιο στο σπίτι μας, όποτε εξαγριώνονταν τα τέσσερα μικρότερα αδέρφια της κι εκείνη ήθελε να ξεφύγει. Κολακευόμουν που κάποια όπως η Σάρα θεωρούσε το μάλλον άχαρο προαστιακό

σπίτι των γονιών μου καταφύγιο, και παραμείναμε φίλες και στο γυμνάσιο, μέχρι που την έπιασαν αρκετές φορές να κλπίζει πίσω από τις τουαλέτες και παράτησε τα μαθηματικά για μια σχολή αισθητικής. Τώρα δουλεύει ως ελεύθερη επαγγελματίας, σε περιοδικά και ταινίες. Η επιτυχία της ήταν λαμπρή, αλλά δυστυχώς σήμαινε ότι την ώρα της ανάγκης μου έλειπε στο Χόλιγουντ, μετατρέποντας τους ηθοποιούς σε ζόμπι, ενώ το διαμερίσμα της και το άδειο του δωμάτιο είχαν υπενοικιαστεί σ' έναν Αυστριακό αρχιτέκτονα.

Με είχε φάει η αγωνία για ένα διάστημα, καθώς φανταζόμουν με πικάντικες λεπτομέρειες τη ζωή που θα αναγκαζόμουν να ζήσω ως άστεγη. Όμως ο Χέρμπερτ, σε μια εκδήλωση ιπποτισμού, μου πρόσφερε τον καναπέ του μικρού διαμερίσματος κάτω από το γραφείο.

«Έπειτα απ' όσα έκανες για μένα;» είπε, όταν τον ρώτησα αν ήταν βέβαιος γι' αυτό. «Με σήκωσες απ' το πάτωμα. Με έσωσες!»

Υπερέβαλλε. Δεν τον είχα βρει στο πάτωμα, αλλά ήξερα τι εννοούσε. Ήμουν μαζί του μόλις δύο χρόνια και είχα αρχίσει να ψάχνομαι για κάτι πιο ενδιαφέρον, όταν πέθανε ο κύριος Μπράουν. Ο Χέρμπερτ πήρε το θάνατο του συνεταίρου του τόσο βαριά, που δεν υπήρχε περίπτωση να τον παρατήσω, τουλάχιστον εκείνη τη στιγμή. Δεν φαινόταν να έχει κανέναν άλλον εκτός από το στρουμπουλό σαν γουρουνάκι σκύλο του και, παρότι ποτέ δεν το ομολόγησε, το είδος και η ένταση της θλίψης του μου έδειξαν ότι αυτός και ο κύριος Μπράουν ήταν κάτι περισσότερο από συνεταίροι. Έπαψε να τρώει, έπαψε να πλένεται κι έγινε λιώμα από το τζιν ένα πρωί, παρ' όλο που δεν πίνει.

Δεν είχα πολλά περιθώρια επιλογής. Άρχισα να του μαγειρεύω, κατέσχεσα το τζιν και, όταν το μαγαζί πήγαινε χάλια κι εκείνος δεν έδειχνε να ενδιαφέρεται, ανέλαβα να χτυπάω πόρτες για να μας βρω καινούργιες δουλειές. Κάπως έτσι

αρχίσαμε να τυπώνουμε διαφημιστικά φυλλάδια για τις τοπικές επιχειρήσεις. Ο Χέρμπερτ ένωσε τόση ευγνωμοσύνη όταν το ανακάλυψε, ώστε υπερεκτίμησε τα κίνητρά μου. Άρχισε να με αποκαλεί προστατευόμενη του και χαιρόταν να μιλάει για το μέλλον του Μπίλινγκ & Μπράουν· για το πώς οι δυο μας θα ξαναστήναμε την εταιρεία για να τιμήσουμε τη μνήμη του Μάικλ Μπράουν. Η λάμψη ξαναγύρισε στα μάτια του κι ανέβαλα για λίγο ακόμα την αναζήτηση καινούργιας δουλειάς.

Κι εδώ είμαι ακόμα. Οχτώ χρόνια αργότερα. Για να με κοροϊδεύει η Σάρα. Είναι δύσκολο να εξηγήσω σε έναν άνθρωπο όπως αυτή, μία δημιουργική, έξυπνη γυναίκα που αρνείται να κάνει οτιδήποτε με όρους που δεν θέτει η ίδια, ότι εμείς οι άλλοι έχουμε διαφορετικά κριτήρια για να είμαστε ικανοποιημένοι από τη ζωή μας. Δουλεύω με ανθρώπους που λατρεύω. Κερδίζω αρκετά χρήματα για να συντηρούμαι (αν και ίσως όχι αρκετά για ένα τριάρι στο Νότινγκ Χιλ), περνάω τις μέρες μου παίζοντας με τις λέξεις και τις φράσεις, βοηθώντας τους ανθρώπους να εκφράσουν τις ιδέες τους και να εκπληρώσουν το όνειρό τους να εκδώσουν το κείμενό τους. Εξάλλου, δεν είναι ότι δεν έχω προοπτικές. Μόλις πέρυσι ο Χέρμπερτ με προήγαγε σε υποδιευθύντρια, δεν έχει σημασία που είμαστε μόνο οι δυο μας με πλήρη απασχόληση στο γραφείο. Κάναμε μια μικρή γιορτή κι όλα τα σχετικά. Η Σούζαν, η ημιαπασχολούμενη βοηθός, ετοίμασε ένα κέικ και ήρθε τη μέρα του ρεπό της για να πιούμε όλοι μαζί κρασί χωρίς αλκοόλ από φλιτζάνια του τσαγιού.

Μπροστά στην επικείμενη έξωση, δέχτηκα την προσφορά μιας γωνιάς για ύπνο· ήταν μια πολύ συγκινητική κίνηση, ιδίως αν σκεφτόμουν τις μικροσκοπικές διαστάσεις του διαμερίσματός του. Επίσης, ήταν η μόνη μου επιλογή. Ο Χέρμπερτ φαινόταν ενθουσιασμένος. «Υπέροχα! Η Τζες θα καταχαρεί, τρελαίνεται για ξένους».

Κι έτσι τον Μάιο ετοιμαζόμουν να εγκαταλείψω για πάντα το διαμέρισμα που είχαμε μοιραστεί με τον Τζέιμι, να γυρίσω την τελευταία λευκή σελίδα της ιστορίας μας και να αρχίσω μια καινούργια, ολοδική μου. Είχα τη δουλειά μου, είχα την υγεία μου, είχα πάμπολλα βιβλία· έπρεπε απλώς να φανώ γενναία, να μπορέσω να αντιμετωπίσω τις γκρίζες, μοναχικές μέρες που απλώνονταν ως το άπειρο.

Σε τελική ανάλυση, τα κατάφερα αρκετά καλά. Λίγες μόνο φορές άφησα τον εαυτό μου να βουλιάζει στη λίμνη των πιο μεμψιμοιρών φαντασιώσεών μου. Τέτοιες ώρες, έβρισκα μια ήσυχη, σκοτεινή γωνιά –ένα κι ένα για να παραδοθώ στη φαντασία μου– κι έβλεπα με κάθε λεπτομέρεια τις αδειανές μέρες του μέλλοντός μου, όπου θα περπατούσα στο δρόμο μας, θα σταματούσα μπροστά στο κτίριό μας, θα κοιτούσα το περβάζι όπου κάποτε καλλιεργούσα τα βότανά μου, και θα έβλεπα τη σιλουέτα κάποιου άλλου να διαγράφεται στο παράθυρο. Θα διέκρινα το σκιερό όριο ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν και θα ένιωθα με αβάσταχτο πόνο ότι δεν μπορούσα πια να επιστρέψω...

Ως παιδί ήμουν ονειροπόλο κι έκανα την καημένη τη μητέρα μου να ανησυχεί αδιάκοπα. Απελπίζόταν όταν περπατούσα ίσια μες στις λάσπες, όταν έπρεπε να με τραβάει για να μην πέσω στο χαντάκι ή για να μη με πατήσει το λεωφορείο, κι έλεγε πράγματα όπως: «Είναι επικίνδυνο να χάνεται κανείς μες στο μυαλό του» ή «Δεν θα μπορείς να δεις τι συμβαίνει γύρω σου – και τότε συμβαίνουν τ' ατυχήματα, Έντι. Πρέπει να προσέχεις».

Πράγμα που ήταν εύκολο για την ίδια· δεν υπήρχε πιο λογική, πιο προσγειωμένη γυναίκα στον κόσμο. Δεν ήταν τόσο απλό, όμως, για ένα κορίτσι που ζούσε μες στο μυαλό του από τότε που μπορούσε να αναρωτιέται: «Και τι θα γινόταν

αν...» Και δεν σταμάτησα να ονειροπολώ, βέβαια. Απλώς έμαθα να το κρύβω. Όμως, από μια άποψη, είχε δίκιο, γιατί αυτή η εμμονή μου να φαντάζομαι το φρικτό μέλλον μου μετά τον Τζέιμι με άφησε εντελώς απροετοίμαστη για όσα επακολούθησαν.

Στο τέλος του Μάη, μας τηλεφώνησε στο γραφείο ένα υποτιθέμενο μέντιουμ που ήθελε να εκδώσει ένα χειρόγραφο σχετικά με τις επαφές του με το υπερπέραν στο Ρόμνι Μαρς. Όταν ένας πιθανός πελάτης έρχεται σ' επαφή μαζί μας, κάνουμε τα πάντα για να είναι ευχαριστημένος, κι έτσι βρέθηκα να οδηγώ το ψιλοαρχαίο Peugeot του Χέρμπερτ προς το Κεντ για να συναντηθούμε, να γνωριστούμε και, στην ευτυχέστερη των περιπτώσεων, να κλείσουμε το... προξενίο. Δεν οδηγώ συχνά και σιχαίνομαι τις εθνικές οδούς όταν έχουν κίνηση, γι' αυτό έφυγα χαράματα, πιστεύοντας ότι είχα περισσότερες πιθανότητες να βγω απ' το Λονδίνο αλώβητη.

Ήμουν εκεί στις εννιά, η συνάντηση πήγε πολύ καλά – το προξενίο έκλεισε, τα συμβόλαια υπογράφηκαν– και το μεσημέρι βρισκόμουν πάλι στο δρόμο. Ήδη είχε πολύ περισσότερη κίνηση και το αυτοκίνητο του Χέρμπερτ, ανίκανο να πάει με πάνω από εβδομήντα την ώρα χωρίς να κινδυνέψει να χάσει καμιά ρόδα, δεν μπορούσε να τα βγάλει πέρα. Μπήκα στη λωρίδα βραδείας κυκλοφορίας, αλλά και πάλι κατάφερα να συγκεντρώσω μπόλικά εκνευρισμένα κορναρίσματα και κουνήματα κεφαλιών. Δεν είναι ωφέλιμο για την ψυχική σου υγεία να σε θεωρούν μελά, ιδίως όταν δεν έχεις καμία άλλη επιλογή, κι έτσι βγήκα από την εθνική οδό στο Άσφορντ και ακολούθησα τους περιφερειακούς δρόμους. Διαθέτω μάλλον φρικτή αίσθηση προσανατολισμού, αλλά στο ντουλαπάκι υπήρχε ένας ταξιδιωτικός οδηγός και κάθε τόσο σταματούσα για να τον συμβουλευτώ.

Χρειάστηκα μισή ώρα για να χαθώ για τα καλά. Ακόμα δεν ξέρω πώς έγινε, αλλά υποψιάζομαι ότι ευθύνεται το έτος

έκδοσης του οδηγού. Αυτό, καθώς και το γεγονός ότι απολάμβανα το τοπίο –λιβάδια γεμάτα πρίμουλες, αγριολούλουδα που στόλιζαν τα χαντάκια στην άκρη του δρόμου–, ενώ μάλλον θα έπρεπε να προσέχω πού πηγαίνω. Όποια κι αν ήταν η αιτία, έχασα τη θέση μου στο χάρτη και, καθώς προχωρούσα σ' ένα στενό δρόμο κάτω από τα κλαριά πελώριων δέντρων, αναγκάστηκα να παραδεχτώ ότι δεν είχα ιδέα αν πήγαινα ανατολικά, δυτικά, βόρεια ή νότια.

Ωστόσο, δεν ανησύχησα, τουλάχιστον όχι ακόμα. Απ' όσο καταλάβαινα, αν συνέχιζα το δρόμο μου, κάποτε θα έφτανα σ' ένα σταυροδρόμι, σε ένα ορόσημο, μπορεί και σε κάνα κίοσκι δίπλα στο δρόμο όπου κάποιος ευγενικός άνθρωπος θα έβαζε ένα μεγάλο κόκκινο «X» στο χάρτη μου. Δεν χρειαζόταν να επιστρέψω στη δουλειά εκείνο το απόγευμα και οι δρόμοι δεν συνέχιζαν επ' άπειρον. Απλώς έπρεπε να κρατήσω τα μάτια μου ανοιχτά. Πράγμα που έκανα.

Κι έτσι τον είδα. Πρόβαλε μέσα από έναν άγριο κισσό. Ήταν ένας από εκείνους τους παλιούς άσπρους πασσάλους με τις ξύλινες πινακίδες σε σχήμα βέλους, που δείχνουν προς τα γύρω χωριά. Στη συγκεκριμένη πινακίδα ήταν χαραγμένες οι λέξεις «Μάιλντερχερστ, 3 μίλια».

Σταμάτησα το αυτοκίνητο και διάβασα ξανά την πινακίδα, νιώθοντας το σβέρκο μου ν' ανατριχιάζει. Μια παράξενη έκτη αίσθηση με πλημμύρισε και η θολή ανάμνηση που πάσχιζα να ξεκαθαρίσω απ' τον Φεβρουάριο, όταν είχε έρθει το χαμένο γράμμα της μαμάς, αναδύθηκε και πάλι. Βγήκα απ' το αυτοκίνητο, σαν να βρισκόμουν σ' ένα όνειρο, και προχώρησα προς τα κει που έδειχνε η πινακίδα. Ένιωθα σαν να παρακολουθούσα τον εαυτό μου απέξω, σχεδόν σαν να ήξερα τι επρόκειτο να βρω. Και ίσως και να το ήξερα.

Γιατί εκεί ήταν, μισό μίλι παρακάτω, ακριβώς εκεί που

φανταζόμουν. Ανάμεσα στους βάτους υψωνόταν μια ψηλή σιδερένια πόρτα, κάποτε μεγαλόπρεπη, μα τώρα αλλόκοτα στραβωμένη. Τα φύλλα της έγερναν το ένα προς το άλλο, σαν να ήθελαν να μοιραστούν ένα βαρύ φορτίο. Μια πινακίδα κρεμόταν στο πέτρινο σπιτάκι της πύλης, μια σκουριασμένη πινακίδα που έλεγε «Κάστρο Μάιλντερχερστ».

Η καρδιά μου χτυπούσε δυνατά στο στήθος μου. Διέσχισα το δρόμο προς την πόρτα. Έπιασα ένα κάγκελο με κάθε χέρι –κρύο, τραχύ, σκουριασμένο σίδηρο κάτω απ' τις παλάμες μου– και πλησίασα το πρόσωπό μου, το μέτωπό μου ώσπου ν' ακουμπήσει πάνω τους. Ακολούθησα με το βλέμμα το χαλικόστρωτο δρόμο που έστριβε προς το λόφο μέχρι που περνούσε μια γέφυρα και χανόταν πίσω από ένα πυκνό δάσος.

Μπροστά μου ανοιγόταν ένα όμορφο, καταπράσινο και μελαγχολικό τοπίο, αλλά δεν ήταν αυτό που μου έκοψε την ανάσα· ήταν η συνταρακτική επίγνωση, η απόλυτη βεβαιότητα ότι είχα ξαναβρεθεί εδώ. Ότι είχα σταθεί σ' αυτές τις πόρτες κοιτάζοντας ανάμεσα απ' τα κάγκελα και βλέποντας τα πουλιά να πετούν σαν κουρέλια νυχτερινού ουρανού πάνω από το αγέρωχο δάσος.

Οι λεπτομέρειες στροβιλίστηκαν ολόγυρά μου μπαίνοντας στη θέση τους και ήταν σαν να μπλεκόμουν στο υφάδι ενός ονείρου· σαν να καταλάμβανα για μια ακόμα φορά το χρονικό και γεωγραφικό χώρο που είχε καταλάβει ο παλιός εαυτός μου. Τα δάχτυλά μου σφίχτηκαν γύρω απ' τα κάγκελα και κάπου βαθιά μέσα μου αναγνώρισα την κίνηση. Είχα ξανακάνει το ίδιο και παλιά. Το δέρμα των χεριών μου θυμόταν. Μια ηλιόλουστη μέρα, ένα ζεστό αεράκι έπαιζε με τον ποδόγυρο του φουστανιού μου, η σκιά της μητέρας μου, ψηλή, κάπου στην άκρη του ματιού μου.

Κοίταξα στο πλάι, εκεί όπου στεκόταν, και την είδα να κοιτάζει το κάστρο, το σκοτεινό και μακρινό σχήμα του στον ορίζοντα. Διψούσα, ζεσταινόμουν, ήθελα να πάω να βουτή-

ξω στα κυματάκια της λίμνης που έβλεπα πέρα απ' την πύλη· να κολυμπήσω με τις πάπιες και τις νερόκοτες και τις λιβελούλες που πετούσαν σαν μαχαιριές ανάμεσα στα καλάμια της όχθης.

«Μαμά», θυμάμαι ότι της είπα, αλλά δεν μου απάντησε. «Μαμά;» Το κεφάλι της γύρισε προς το μέρος μου και για μια στιγμή φάνηκε να μη μ' αναγνωρίζει. Το πρόσωπό της είχε αιχμαλωτίσει μια έκφραση που δεν καταλάβαινα. Ήταν μια άγνωστη, μια μεγάλη γυναίκα που τα μάτια της έκρυβαν μυστικά. Τώρα έχω λέξεις να περιγράψω εκείνο το συναισθηματικό αμάλγαμα –νοσταλγία, τρυφερότητα, θλίψη, λαχτάρα–, αλλά τότε είχα σαστίσει. Κι ακόμα περισσότερο όταν είπε, «Έκανα λάθος. Δεν έπρεπε να έρθω. Είναι πολύ αργά».

Δεν νομίζω ότι της απάντησα. Δεν είχα ιδέα τι εννοούσε και, προτού το καταλάβω, μου άρπαξε το χέρι και με τράβηξε τόσο δυνατά, που πόνεσε ο ώμος μου, σέρνοντάς με προς τη μεριά όπου ήταν παρκαρισμένο το αυτοκίνητό μας. Καθώς προχωρούσαμε, ένιωθα το άρωμά της, πιο έντονο τώρα, ανάμεικτο με τον καυτό αέρα της μέρας, τις άγνωστες μυρωδιές της εξοχής. Έβαλε μπροστά το αυτοκίνητο και ξεκινήσαμε, κι εγώ κοιτούσα απ' το παράθυρο δυο σπουργίτια, όταν την άκουσα. Ήταν η ίδια έντρομη κραυγή που έβγαλε όταν πήρε το γράμμα από την Τζούνιπερ Μπλάιθ.